

sota la infl. del nom del poble més gran, i veí, *Noves de Segre*, nom provinent de *NOVAS* 'terres artigades'. — ⁴ Hi reconeixem els llocs pròxims *Turbiàs, Castellbò, Solanell, Monican, Trejuvell i Vilamitjana*. — ⁵ El que s'ha imprès en *Hist.Lgd.* és diferent i evidt. més o menys deturpat: «castrum *Leo vulgum* quem vulgares dicunt *Leovorte*» (v, 198.200), però és clar que hi ha error diplogràfic, al qual podem atribuir el primer *vulg-* i la *-v-* de la segona forma).

Hortolanes, Hortos, Horts, V. Hort Hospital, Hospitalet, V. apèndix a *Hostalric*

HOSTAFRANCOS

Nom d'un poble de Segarra, potser amb un antic homònim de l'Urgellet: i amb extensió subsegüent a 20 una barriada de Barcelona.

1) Poble ja antic agregat al mun. de L'Aranyó, uns 7 k al N de Cervera.

Pron. local: ostafrañs, oït a Freixenet, Casac. (1920); *ostafrañs* a Cabanabona (Ll. 29,221).

MENCIONS ANT. 1073: «infra te. de *Gissona*, in quadra de *Turre Fracta* [Torrefeta], ad ipsa Genesta afr. Occ. in te. de *Concabela*, Mer. in. te. de *Ostaf-ranchs*, Circi in ipso reguer de Eczeuró» (llegit a l'Arxiu de Solsona); 1083: «infra te. de *Gissona*, in 30 quadra de *Turrefretta* --- afr. mer. in term. de *Ostaf-ranchos*, Ci. reger de *Ezuró*»; (ibid.) S. XII, doc. en català: «los òmens d'*Astafrancs*» (PPujol, *Doc. Vg. Urg.* 6.2); 1170-92: «*Ostaf-ranchs*» (*BABL* VII, 110); 1359: *Osta Franch* (*CodoACA* XII, 60).

L'existència d'un homònim antic a l'Urgellet no la tinc segura, però sembla deduir-se d'un document de 1186, ben autèntic, on va acompanyat de molts NLL ben comprovats entorn de la SdUrg.: «--- filiarum Beatricis de *Ostafrancs* --- dimitto --- febum q.habeo 40 in *Monte-Ferrario* ['Montferrer'] --- ad Ramon de *Charamenil* ['Carmeniu'] -- debita mea persolvantur de honore de *Aravel* ['Aravell'] e de *Girondela* et de valle de *Aguilan*» (*Cart.* de Tavèrnoles, 186.10). Potser ho confirma la citació d'un «*castrum de Osta Francos*» 45 citat junt amb La Vansa en un document de 1093 (Arxiu de Solsona), confirmació no prou segura perquè La Vansa és 15 k. al S de la SdUrg.; tanmateix molt menys que de l'altre Hostafrancs (que queda a més de 70 k).

El que no necessitem tenir en compte per a la recerca de l'origen i antiguitat del nom és el de la barriada que ens és tan coneguda, *Hostafrancs* de Barcelona, entre Sants i la Creu Coberta (avui plaça d'Espanya). És tracta, en efecte, d'un barri que va 55 créixer només en el segle passat; vegeu-ne moltes

notícies en CCandi *La Ci. de Bna.* (GGC.) Fins al S. XVIII se'n digué *Barriada de Les Barraquetes* (el nom encara ben popular, en els alçaments republicans i democràtics del valent *Xic de les Barraquetes*, c. 1830 o 1840):

El veritable creixement no fou fins als anys 1838-1853 (pp. 975, 939, n. 2333, p. 959 i 973). En els setges i fets de 1652 i S. XV, es parla molt de Sants i de la Creu Coberta, però enlloc no surt aquest nom. Evidentment un de tants noms transportats, a causa de l'engrandiment perdurable de la ciutat: tals com *La França Xica*, el *Turó de la Peira*, *Collblanc*, *La Torrassa*. És fidedigna la tradició recollida pel Sr. Carreras i Verdaguer (art. d'*Enc. Cat.*) que li ve del 15 nom d'un hostel per a traginers, que hi fundà, cap als anys 30 un home d'Hostafrancs de Segarra.

En canvi, tindrà importància per a l'etimologia del nom la forma variant en què apareix, designant un dels cavallers catalans a qui es reconeixen terres, sens dubte obtingudes per l'host de Jaume I que deslliurà Múrcia en el S. XIV: «Alberto d'*Ostal-Franch* tene en Sant Pedro 5 alfabas --- Guillem d'*Estal-Franch* tene en St. Pedro 2 alfabas» (*Rept.* de Múrcia c. 1280, p.p. Torres Fornes, pp. 141.12, 141.34).

ETIM. Car és ben segur que aquest nom no vé del cat. *hostes francs*. Idea absurda en l'aspecte semàntic i impossible donar-li una justificació en termes de fraseologia no extravagant.¹

És tracta, sens dubte, d'un NP germànic, com el de tants castells i pobles antics de Segarra: *Timor*, *Ferran* (Vergós), *Guerrejat*, *La Morana*, *Montpalaui*, *Montlleó*, *Guissona* etc. Probablement és AUSTIRFRANKS compost de l'arrel -FRANK amb la copiosa i fecunda arrel AUSTR-. Va en genitiu germànic, com a possessió del nom d'un antic baró (suplint *castrum*, *burg* o *villa*). La 1ª -r- eliminada per dissim. en les formes modernes i la major part de les antigues, encara apareix, dissimilada com *l*, en el nom dels conqueridors de Múrcia: AUSTIRFRANK > *Ostalfranch*. En part hi hagué el pas de *Os-* pretònic *Es-*, com en *Espital*, *Espitalet*, *astor* (<*austor*), *escoltar* (AUSCULTARE), *Hostalric* > *Estelric*.

És tracta, doncs, d'un dels noms en -FRANK, com LANFRANK, que va donar el nom dels innombrables senyors longobards *Lanfranco* a Itàlia, el del trobador *Lanfranc Cigala* i el del nostre poblet *Llafranc* de la Costa Brava, i el dels nombrosos anglo-saxons *Lanfranc* que Först, registra en concilis britànics (cf. *Waldfrank*, bisbe).

Quant a AUSTR- és variant amplificada d'AUSTA-: de totes dues dóna Förstemann nombrosos exs., però d'AUSTR- encara més (50 NPP compostos amb AUST(IR)- i 23 d'AUST- en Först.). Crec que en gòtic (poc estudiat per Först.) i escandinau, tenia més extensió encara que en germ. occidental; car en les fonts catalanes trobem bastants noms formats amb